

การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น

Socialization of Democracy in Families, Khon Kaen Province

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (Somsak Srisontisuk)^{1*}

วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ (Viyouth Chamruspath)²

นัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี (Nutthapong Doungmontree)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว และ (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์คือ พ่อแม่ผู้ปกครองในแต่ละครอบครัว จำนวน 1,000 ครอบครัว ในพื้นที่ 5 อำเภอ ของจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อ.เมือง อ.กระนวน อ.หนองเรือ อ.มัญจาคีรี และอ.สีชมพู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติไค-สแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จ.ขอนแก่น ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบขั้นตอน ได้ผลการศึกษา ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและส่วนน้อยรับราชการ รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลอยู่ในระดับมาก การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้อำนาจควบคุมมีอยู่ระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับมาก เป็นครอบครัวที่มีพ่อแม่และลูกมีการตัดสินใจร่วมกันมากที่สุด บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดาอยู่ในระดับปานกลาง ครอบครัวมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ระดับเป็นประจำ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ครอบครัวส่วนใหญ่มีการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบุตรอยู่ระดับปานกลาง

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว และรายได้ของครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้อำนาจควบคุม ส่วนบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา มีอิทธิพลเชิงลบต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาทั้งหมดสามารถรวมกันอธิบายการผันแปรค่าของตัวแปรตาม คือ การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัวได้ร้อยละ 23.9

Abstract

The objectives of this research were to study (1) Socialization of democracy in families and that of children observed by parents; and (2) factors influencing such socialization. The unit used in analysis was the family through interview schedules for data collection with parents in 1,000 families in Muang, Kranuan, Nong Ruea, Mancha Khiri and Si Chomphu Districts, KhonKaen Province. Data analysis was by the SPSS for Windows program. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, chi-squared and Pearson's correlation coefficient, while the analysis of factors influencing such socialization was by Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results of the study on framing features showed that most families were isolated employed in farming and government service with low income of 120,000 baht/year. On family relationship, most were found to raise children with

¹รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³อาจารย์โรงเรียนเวียงนครวิทยาคม ตำบลหนองกุงธาร อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น

*corresponding author

parents' authority over decision making. On the family's political culture, most were found to have parents' with democratic personalities at the moderate level with regular political participation and high awareness of information via mass media. On socialization of democratic personality in families, most were observed at high level, while children's democratic personality observed by parents was moderate.

About factors influencing such socialization through Stepwise Multiple Regression Analysis, they were found at the 0.05 level of significance concerning family members' relationships, getting information via mass media, use of reason by parents when raising children, family's political participation, family's income, parents' control in raising children and parents' democratic personality. All these independent variables could help explain the variation of socialization of democratic personality at 23.9 percent.

คำสำคัญ: การปลูกฝังบุคลิกภาพ, ประชาธิปไตย, ครอบครัว

Keywords: Socialization, Democracy, Family

บทนำ

“ประชาธิปไตย” ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Democracy” นั้น มีความหมายใน 3 ลักษณะ คือ ประการแรก ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นปรัชญาและอุดมการณ์ทางการเมือง (An Ideology) ประการที่สอง ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองการปกครอง (A Form of Government) และประการสุดท้าย ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต (A way of life) กล่าวคือ บุคคล ครอบครัวและชุมชนมีวิถีการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตย และหน้าที่พลเมือง (พรอัมรินทร์, 2545) ประเทศไทยได้ปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศมาแล้วเป็นระยะเวลาถึง 65 ปี นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 เป็นฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน และเป็นฉบับประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เนื่องจากเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่กระบวนการเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) จนถึงการรับฟังความคิดเห็นในการร่างบทบัญญัติต่าง ๆ โดยตรงทั่วประเทศ จนได้รับสมญานามว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” (มติชน, 2548) ที่แสดงให้เห็นถึงพลังการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งภาคประชาชน พลังขับเคลื่อนดังกล่าวชี้ให้เห็น

ว่าประชาชนมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตยอันสำคัญของการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (ธเนศวร, 2545)

การพัฒนาประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน แม้ว่าประเทศไทยจะมีแผนพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ขึ้นในประเทศ แต่การพัฒนาประชาธิปไตยแต่เพียงโครงสร้าง เช่น จัดให้มีการเลือกตั้ง จัดให้มีรัฐบาลกลาง จัดองค์กรของรัฐ และปรับปรุงตัวบทกฎหมายให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของประชาธิปไตยเพียงเท่านั้นยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้เกิดระบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ขึ้นในสังคมไทย ยังต้องมีประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต (A way of life) กล่าวคือ บุคคล ครอบครัวและชุมชนต้องมีจิตสำนึกทางศาสนธรรมและมนุษยธรรม และมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตย โดยต้องมีการพัฒนาปลูกฝังองค์ประกอบทางสังคมอีกหลายด้านไปพร้อม ๆ กัน เช่น การสร้างอุดมคติปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมประชาธิปไตย การสืบสานและดูแลรักษาวัฒนธรรมชุมชน โครงสร้างอำนาจและแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ดังนั้นการที่จะให้คนมีจิตสำนึกเป็นประชาธิปไตยนั้น ควรเริ่มที่สถาบันครอบครัวเพราะเป็นสถาบันแรกสุด ครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการสร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคล (อภิชาติ, 2537) ในยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันพบว่า สถาบันครอบครัวก็เป็น

สถาบันหนึ่งที่ได้รับผลของการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนมีการขยายตัวและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวก็ห่างเหินกันมากขึ้นเพราะต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว (พรอัมรินทร์, 2545) ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดพบว่าครอบครัวลดขนาดลงเป็นครอบครัวเดี่ยว หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ให้กับลูกนั้นลดลง เนื่องจากพ่อแม่มีหน้าที่สำคัญที่จะต้องหาเลี้ยงครอบครัว ฉะนั้นเวลาที่ให้กับครอบครัวจึงลดน้อยลง พ่อแม่ต้องออกไปทำงาน โดยเฉพาะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานต่างถิ่นมากขึ้น

การที่พ่อแม่ต้องออกทำงานต่างถิ่น ทำให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรถูกชะเลย การหล่อหลอมและบ่มเพาะบุคลิกภาพจึงเป็นหน้าที่รองจากการหาเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้การอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบปล่อยปละละเลยและใช้อำนาจควบคุม พ่อแม่ทำงานมากเกินไปจนไม่มีเวลาให้กับบุตรและให้ด้านวัตถุเพียงอย่างเดียว ทำให้บุตรมีอิสระกระทำสิ่งต่างๆ โดยที่ไม่มีผู้ใหญ่คอยดูแล มีผลเสีย เนื่องจากกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อบุตร อาจชักจูงในทางที่ผิดโดยขาดความยั้งคิด ขณะที่บางครอบครัวได้ตั้งความหวังกับบุตรมากเกินไปจนกลายเป็นความกดดัน จนลูกต้องหาทางออกซึ่งอาจเป็นเรื่องที่ขาดศีลธรรมหรือสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด การพนัน และการเที่ยวกลางคืน และมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และบางครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองต้องใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมอย่างเข้มงวดเพื่อไม่ให้บุตรออกนอกกลุ่มนอกทาง พ่อแม่ต้องใช้เวลาควบคุมให้บุตรปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัดจนเกินไปไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอก และมีหลายครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวมีบทบาทอย่างเดียวคือการลงโทษและไม่ใช้เหตุผล ไม่ได้เป็นที่ปรึกษาที่ดี

ดังนั้น สภาพของครอบครัวส่วนใหญ่จึงมีลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบอำนาจนิยม และแบบปล่อยปละละเลย หากเป็นเช่นนี้ จะทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น สมาชิกมีปัญหาไม่เข้าใจกัน ในขณะเดียวกันการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่บุตรควรจะได้

รับจากพ่อแม่ผู้ปกครองภายใต้บรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย หากวิถีชีวิตและการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว (A way of family) ยังสวนทางกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย เชื่อได้ว่าครอบครัวคงไม่สามารถทำหน้าที่ในการหล่อหลอมและปลูกฝังบุคลิกภาพทางการเมืองที่เหมาะสมให้กับบุตรต่อไปได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบระดับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น
2. ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว
3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเป็นแนวทางในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับครอบครัวและขยายสู่ชุมชนต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวความคิดการปลูกฝังบุคลิกภาพ (Socialization) มี 3 แนวทาง ดังนี้คือ (1) การปลูกฝังบุคลิกภาพ เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมระหว่างคนรุ่นหนึ่งกับคนอีกรุ่นหนึ่ง (Socialization as Enculturation) เช่น ระหว่าง พ่อ แม่กับลูก บุคคลรับเอาวัฒนธรรมเข้ามาอย่างตรงไปตรงมาโดยอัตโนมัติ เกิดจากการรับรู้เป็นเวลานานซึมซับเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกของเขา (2) การปลูกฝังบุคลิกภาพเป็นกระบวนการควบคุมแรงดลส่วนบุคคล (Impulse Control) เช่น กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม ซึ่งทำหน้าที่ในเชิงควบคุมบุคคลไม่ให้มีพฤติกรรมตามอารมณ์ความรู้สึกส่วนลึก (Deepest desires) หรือ "ตัณหา" ของตนเอง (3) การปลูกฝังบุคลิกภาพเป็นการเตรียมบุคคลเข้ารับบทบาทต่างๆ

ในสังคม (Role Training) แนวความคิดนี้มองกระบวนการ การปลูกฝังบุคลิกภาพว่าเป็นกระบวนการของ สังคมในอันที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลประพฤติปฏิบัติตาม ปทัสถาน (Norms) ของสังคม (พฤษิธาน, 2544) การปลูกฝังบุคลิกภาพ มี 2 ลักษณะ คือ แบบที่ 1 เป็น การปลูกฝังบุคลิกภาพโดยอ้อม เป็นการปลูกฝัง บุคลิกภาพที่มีการสอนไม่เป็นทางการ แต่เกิดจากการ พุดคุยสื่อสารกัน ครอบครัวจะมีบทบาททางอ้อมด้วยวิธี การต่างๆ ได้แก่ การพุดคุย ปรีชากัน และแบบที่ 2 เป็นการปลูกฝังบุคลิกภาพโดยตรงหรือตั้งใจ เกิดจาก การสอนหรือการปลูกฝัง กล่าวคือ เป็นการอบรมที่มี หลักสูตรเป็นทางการ มีวิธีการสอนและมีระเบียบเวลาที่ กำหนดแน่นอน สามารถอธิบายลักษณะการถ่ายทอดได้ ดังนี้คือ วิธีที่ 1 บิดามารดาสอนให้บุตรโดยตรงด้าน ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และวิธีที่ 2 การปลูกฝัง บุคลิกภาพทางการเมืองภายใต้สิ่งแวดล้อมและ บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยมีอิทธิพลต่อ บุคลิกภาพทางการเมือง และวิธีที่ 3 บุคลิกภาพทางการเมือง ของบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมทางการเมือง (ดุชนี และวรรณ, 2540)

กรอบแนวคิดในการวิจัยได้กำหนดเป็นตัวแปรในภาพดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ปัจจัยคุณลักษณะครอบครัว

อาชีพครอบครัว

รายได้ครอบครัว

ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว

แบบแผนการอบรมเลี้ยงดู

ความสัมพันธ์ของสมาชิก

อำนาจการตัดสินใจ

ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บุคลิกภาพประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่ม ตัวอย่างและผู้ให้สัมภาษณ์ คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ อยู่ในครอบครัวจังหวัดขอนแก่น

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครอบครัวที่อยู่ใน พื้นที่ 5 อำเภอในจังหวัดขอนแก่น รวมจำนวน 456,058 ครอบครัว (กรมการปกครอง, 2546)

3. กลุ่มตัวอย่าง

1) ขนาดตัวอย่าง ใช้การกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane มีระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อน (d) ไม่เกินร้อยละ 10 (อุทุมพร, 2530) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 1,000 ครอบครัว

2) การสุ่มตัวอย่าง

2.1) การสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random

Sampling) โดยพิจารณาจากข้อมูลผู้ไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งนายกและสมาชิกอบจ. ในปี 2548 ของ จ.ขอนแก่น และการสุ่มแบบง่าย ๆ

2.2) การสุ่มระดับต่ำและหมู่บ้าน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ๆ (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

4. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อ.เมือง อ.กระนวน อ.หนองเรือ อ.มัญจาคีรี และ อ.สีชมพู จังหวัดขอนแก่น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1) การวิเคราะห์ตัวแปรเดียว (Univariate Analysis) บรรยายลักษณะของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์สองตัวแปร (Bivariate Analysis) โดยใช้การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) และสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

3) การวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate Analysis) ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพ

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตย

1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว

ผลการวิจัยคุณลักษณะของครอบครัวพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 56.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก รองลงมาเป็นอาชีพรับราชการ ร้อยละ 14.2 และค้าขายธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 12.2 และพบว่าร้อยละ 80.1 ของครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี รองลงมาเป็นครอบครัวที่รายได้อยู่ระหว่าง 120,000 - 300,000 บาทต่อปี และครอบครัวรายได้สูงกว่า 300,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 15.7 และ 4.2 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็น

ครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 70.6 ครอบครัวขยายร้อยละ 29.4 ในด้านสถานภาพของครอบครัว พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่สมาชิกอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 70.2 รองลงมาสมาชิกแยกกันอยู่จากความจำเป็นด้านการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 14.9 และอื่นๆ

2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ผลการวิจัย แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบคือแบบใช้เหตุผล แบบใช้อำนาจควบคุม และแบบปล่อยปละละเลย พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ร้อยละ 53.7 รองลงมาครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม ร้อยละ 46.0 และครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ร้อยละ 0.3 ด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก และความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอยู่ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 40.3 ด้านอำนาจในการตัดสินใจของครอบครัว พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีพ่อแม่และลูกร่วมกันตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมาเป็นครอบครัวมีพ่อและแม่มีอำนาจตัดสินใจร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 43.0

3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของครอบครัว

ผลการวิจัย บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดาพบว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 77.0 โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นบุคลิกภาพฯ ของบิดามารดา ได้แก่ พ่อแม่มีความรับผิดชอบในการใช้อำนาจหน้าที่โดยถูกต้องเป็นธรรม พ่อแม่ปฏิบัติตนสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม พ่อแม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับเข้าร่วมประจำ คิดเป็นร้อยละ 50.3 โดยพบว่ากิจกรรมทางการเมืองที่ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ร่วมประชาคมตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ติดตามข่าวสารการเมืองและ

วิพากษ์วิจารณ์การเมืองกับเพื่อนบ้าน และเข้าร่วมเป็นอาสาเพื่อปฏิบัติงานสาธารณประโยชน์ให้หมู่บ้าน และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทั้ง 3 แบบ คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางสื่อมวลชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางสื่อชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางหน่วยงานภายนอก พบว่าส่วนใหญ่ครอบครัวมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางสื่อมวลชนมากที่สุด ร้อยละ 56.9 รองลงมาครอบครัวรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางสื่อชุมชน ร้อยละ 56.0 และครอบครัวรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางหน่วยงานภายนอกอยู่ร้อยละ 51.7

4) การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว

ผลการวิจัย การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 57.5 โดยพบว่าผู้ปกครองอบรมสั่งสอนบุตรในประเด็นต่างๆ ได้แก่ พ่อแม่สอนให้บุตรมีความมั่นใจในตนเองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง พ่อแม่สอนให้บุตรกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองกับเพื่อนร่วมงาน สอนให้บุตรยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเคารพและปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบุตร พบว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบุตร อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 65.6 โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นบุคลิกภาพฯ ของบุตร ได้แก่ ชอบปฏิบัติตามคำสั่งและการบังคับบัญชาของผู้อื่น มีความเชื่อและค่านิยมของตนเอง ชอบใช้อำนาจครอบงำผู้อื่นให้คิดและปฏิบัติอย่างตน

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว

1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่มีระดับการวัดช่วงสเกล โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ รายได้ของครอบครัว แบบแผนการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว อำนาจการตัดสินใจของครอบครัว บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา การมีส่วนร่วม

ทางการเมืองของครอบครัว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว กับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว ได้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระดังกล่าวกับตัวแปรตาม พบว่าการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้ของครอบครัว แบบแผนการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 มีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ เท่ากับ 0.119, 0.420, 0.326 และ 0.356 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำตัวแปรที่มีระดับการวัดเป็นช่วงสเกลที่นำเข้าวิเคราะห์ ได้แก่ รายได้ของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว อำนาจการตัดสินใจของครอบครัว บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัวต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว ทั้งนี้ก่อนนำเข้าสู่การวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) แล้วพบว่าไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.75 จึงนำเข้าสู่การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว (Beta=0.221) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว

(Beta=0.195) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว (Beta=0.122) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (Beta=0.112) และรายได้ของครอบครัว (Beta=0.067) และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา (Beta=-0.059) และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Beta= -0.075) ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์พบว่า $R^2 = 0.239$ หมายความว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษา ร่วมกันอธิบายการผันแปรค่าของตัวแปรตามคือ การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัวได้ร้อยละ 24.0 ดังแสดงในตารางที่ 2

วิจารณ์ผลการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัวมีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

1. รายได้ของครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากครอบครัวครัวส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 120,000 บาท ต่อปีและมีอาชีพเกษตรกรกรรม และในยุคทุนนิยมจึงยังมีความจำเป็นที่ครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ต้องอพยพไปประกอบอาชีพยังต่างถิ่น การเปลี่ยนแปลงนี้จึงอาจมีผลกับการอบรมเลี้ยงดู รายได้ของครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู

2. การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล มีอิทธิพลเชิงบวกกับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจาก ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอยู่เป็นประจำ จึงอธิบายได้ว่า ครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยละเลย ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจึงมี

ความสำคัญต่อการปลูกฝังค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย เพราะจะเป็นการปูพื้นฐานให้กับสมาชิกได้มีวัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อดำรงชีวิตสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย (ประเวศ, 2538 อ้างอิงใน อภิชาติ, 2537)

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม มีอิทธิพลเชิงลบกับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า เมื่อครอบครัวใช้อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้อำนาจควบคุมเพิ่มขึ้น จะทำให้การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัวลดลง ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับเป็นบางครั้งเท่านั้น แต่หากครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมอยู่ระดับมากขึ้นหรืออยู่เป็นประจำ ก็อาจทำให้มีผลเชิงลบต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้ ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์ของครอบครัว อำนาจการตัดสินใจ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา เป็นต้น ที่จะทำให้การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัวลดลง

4. ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกกับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้หมายความว่า เมื่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น จะทำให้การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัวเพิ่มขึ้นด้วย ปัจจุบันพบว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอยู่ระดับมากขึ้น คิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวระดับน้อย ดังนั้นความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว จึงมีความสำคัญกับครอบครัว โดยเฉพาะกับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตย เพราะครอบครัวสมาชิกต้องการการดูแลเอาใจใส่ และเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน หากครอบครัวมีความสัมพันธ์อันดีให้แก่กัน มอบความรักความอบอุ่นให้แก่กัน เชื่อว่าเป็นการปูพื้นฐาน

ความเป็นประชาธิปไตยให้กับสมาชิก เพื่ออนาคตเขาจะได้รับบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปฏิบัติร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

5. บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา มีอิทธิพลเชิงลบต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดาอยู่ระดับปานกลางและระดับมาก และสำหรับครอบครัวที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดาอยู่ระดับน้อยมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ฉะนั้นบิดามารดามีบทบาทสำคัญ เพราะบุตรสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมืองจากการถ่ายทอดและได้รับการหล่อหลอมจากครอบครัวเป็นอันดับแรก การที่บิดามารดามีความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย จึงเป็นแบบอย่าง (Model) ที่ดีให้กับบุตร เพื่อให้พวกเขาได้เรียนรู้และปฏิบัติตามและยึดเอาเป็นแบบอย่าง ทำให้บุตรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของ ดุษณี และวรรณ (2540) และ พิมพใจ (2538) ที่ได้ผลสรุปว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตย

6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 เนื่องจากครอบครัวมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ระดับเป็นประจำ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือจัดประชาคมท้องถิ่น การไปเลือกตั้งทั้งระดับชาติและท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและทำให้บุคคลเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมืองและได้รับประสบการณ์ทางการเมือง บุคคลรับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองมาปฏิบัติร่วมกันระดับสังคมและเมื่อมาสู่ครอบครัวก็เช่นเดียวกันพ่อแม่ ผู้ปกครองก็จะถ่ายทอดและนำเอาค่านิยมและวัฒนธรรมประชาธิปไตยไปถ่ายทอด

และปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้กับลูกหลานรุ่นหลัง ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว จึงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว หมายความว่า เมื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น จะทำให้การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นด้วย

7. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกกับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองถือว่ามีความสำคัญต่อคนในชุมชนโดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกล พวกเขาใช้การติดต่อสื่อสารโดยตรง (face-to-face) โดยมีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นำข้อมูลมาบอกต่อผ่านทางการประชุมประชาคมและทางหอกระจายข่าว เพื่อให้รับรู้รับทราบข้อมูลจากทางการ และในยุคปัจจุบันก็ยังได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และรัฐบาลยังได้ส่งเสริมโดยได้รับจากทางหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้และข้อมูลแก่ชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนตื่นตัวสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในระดับครอบครัวก็เช่นกัน ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น หากครอบครัวได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นประจำจะทำให้สมาชิกมีความสนใจร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น เมื่อครอบครัวได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อมวลชน ชุมชนและหน่วยงานภายนอก สมาชิกก็สามารถนำมาพัฒนาตนเองและครอบครัวให้เป็นผู้ที่มีค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การพัฒนาประชาธิปไตยในครอบครัว ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว โดยส่งเสริมให้บุตรกล้าแสดง

พฤติกรรมอย่างเหมาะสมได้แก่ การแสดงความคิดเห็น ความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นที่จะแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล และพ่อแม่ผู้ปกครองต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของครอบครัวในการมอบความรักให้แก่กัน ให้ความดูแลเอาใจใส่ หากมีปัญหาก็สามารถที่จะปรึกษาและปรึกษากันกำลังใจให้แก่กัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เหล่านี้เป็นพื้นฐานของการสร้างบรรยากาศของความ เป็นประชาธิปไตย เพื่อให้บุตรได้เรียนรู้และซึมซับบรรยากาศของความ เป็นประชาธิปไตยและปลูกฝังให้ บุตรให้มีความนิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย

2) รัฐบาลควรจัดให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อทางการเมือง เพื่อให้เกิดความสนใจและอยากที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและชาติ โดยมีเวทีที่จะให้ ครอบครัวและชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การร่วมกลุ่มสมาชิก เข้าร่วมประชาคมตำบล การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และการเข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ครอบครัวและชุมชนตระหนัก และมีจิตสำนึกทางการเมือง ซึ่งเป็นหลักการประชาธิปไตย และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมให้ถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่าให้มากที่สุด

3) หน่วยงานทางการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี และทำความเข้าใจกับแนวนโยบายการพัฒนาต่างๆ ของรัฐ เพื่อให้ได้รับความรู้และมีความเข้าใจในบทบาทของตนและสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4) รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย ควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความ

รู้ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การถ่ายทอดความรู้จากสื่อ 3 ประเภท คือ สื่อมวลชน จากชุมชนและจากหน่วยงานภายนอก และสนับสนุนการใช้สันติวิธีด้วยการใช้เหตุผล ในการยุติปัญหาความขัดแย้งที่เกิดในครอบครัว เพื่อสร้างความสามัคคีและความปรองดองในครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว การณรงค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยในครอบครัว เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ครอบครัวพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร หรือบิดามารดาควรมี “บุคลิกภาพประชาธิปไตย” ในระดับหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งนี้ด้วยการเป็นต้นแบบ (Model) ที่ดีในการถ่ายทอดและให้บุตรได้เรียนรู้ระเบียบของสังคม ให้บุตรสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตและสามารถอยู่ร่วมในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

5) สถาบันครอบครัวและชุมชน ควรสนับสนุนงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งเสริมสร้างความรักสามัคคีและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และมุ่งพัฒนาศักยภาพตนเองจากการทำงานกลุ่มร่วมกัน จะช่วยให้พัฒนาตนเองเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ได้แก่ เป็นผู้ยอมรับในเกียรติ ศักดิ์ศรีของผู้อื่น และความคิดเห็นของคนอื่นที่ต่างจากตน เป็นผู้ที่ชอบใช้เหตุผล และการเป็นผู้กล้าแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

6) ครอบครัวควรได้รับแรงสนับสนุนจากรัฐบาล ในการช่วยเหลือและสนับสนุนงานด้านการพัฒนาการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยยึดหลักการที่ว่า “การเรียนรู้ไม่มีคำว่าสิ้นสุด ทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง จากแหล่งศึกษาและเรียนรู้ต่างๆ” เพื่อพัฒนาตนเอง ดังนั้นครอบครัวจึงควรให้ความสำคัญในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้รู้เท่าทันกับการพัฒนายุคใหม่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

7) การพัฒนาประชาธิปไตย รัฐจะต้องแก้ปัญหาความยากจนในครอบครัว ให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการแก้ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นกับ

ครอบครัวในชนบท การสร้างรายได้และอาชีพที่มั่นคงจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ข้อเสนอแนะนี้จึงเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว การมีอาชีพและรายได้ที่ไม่มั่นคงและเพียงพอทำให้หัวหน้าครอบครัวไม่ต้องออกไปทำงานต่างถิ่น หากแก้ปัญหาความยากจนเหล่านี้ไปได้ ก็สามารถทำให้ครอบครัวหันมาให้ความสำคัญครอบครัวมากขึ้น เนื่องจากครอบครัวมีเวลาอบรมดูแลเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัวมากยิ่งขึ้นและแก้ปัญหการอพยพไปทำงานยังต่างถิ่นในแต่ละครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2546. สถิติประชากรและครัวเรือนปี 2546. ฝ่ายงานวิจัยและพัฒนา.

ดุชนี สุทธิปริยาศรี และวรรณ ปุณฺณโชติ. 2540. กระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.

ธนศวร์ เจริญเมือง. 2545. การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นในระยะผ่าน (1). วารสารประชาคมท้องถิ่น 22: 34-35.

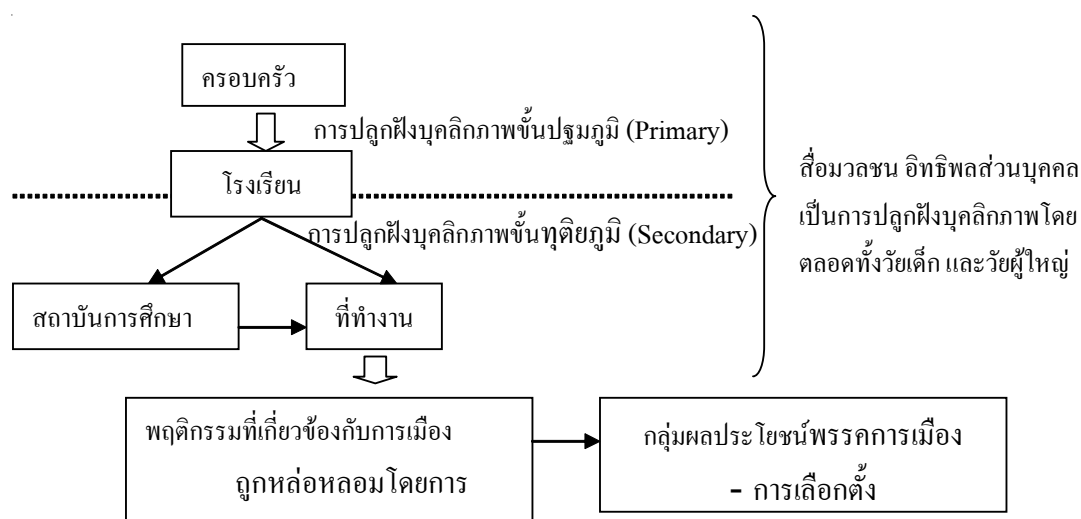
พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. 2545. สังคมวิทยาการเมือง. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พฤทธิสถาน ชุมพล. 2544. ระบบการเมือง ความรู้เบื้องต้น. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์ใจ คำก้อน. 2538. ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตประชาธิปไตยกับสิ่งแวดล้อมภายในบ้านโรงเรียนและสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อภิชาติ เสรณ์วิชัยกิจการ. 2537. การเสริมสร้างประชาธิปไตยในเยาวชน. วารสารแนะแนว 28: 14-18.

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2530. การสุ่มตัวอย่างทางการศึกษา (Sampling In Education). โครงการวิชาตำราวิชาวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แผนภาพที่ 1 กระบวนการและสื่อในการปลูกฝังบุคลิกภาพทางการเมืองใน "สังคมที่พัฒนาแล้ว" ตัวแทน (agents)

(ที่มา: Dowes & Hughes, ไม่มีปี อ้างอิงใน พฤทธิสถาน, 2544)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างรายได้ของครอบครัว แบบแผนการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว อำนาจการตัดสินใจของครอบครัว บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว กับการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัว	
รายได้ของครอบครัว	0.119**
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	
การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	0.028
ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว	0.420**
อำนาจการตัดสินใจของครอบครัว	0.043
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของครอบครัว	
บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา	0.036
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว	0.326**
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว	0.356**

หมายเหตุ * หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว

ตัวแปร	b	Beta	Sig.	ลำดับอิทธิพล
ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว	0.139	0.221	0.00	1
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว	0.005	0.195	0.00	2
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	0.141	0.112	0.00	4
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว	0.132	0.122	0.00	3
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม	-0.069	-0.075	0.010	7
รายได้ของครอบครัว	0.074	0.067	0.017	5
บุคลิกภาพประชาธิปไตยของบิดามารดา	-0.071	-0.059	0.044	6
ค่าคงที่ = 11.169				

R square = 0.239, F = 44.459, Sig of F = 0.00, N = 1000